

zpracováním data extrahovány. Zcela zde odpadá nutnost ručního pořizování dat, které je charakteristické pro zpracování papírových dotazníků. Odpovědi všech respondentů jsou následně vyhodnocovány automaticky prostřednictvím počítače, pouze s výjimkou odpovědí na tzv. otevřené otázky.

Odpovědi na otevřené otázky je třeba v průběhu zpracování dotazníkových dat převést na číselné kódy, a to na základě mezinárodní klasifikace, jež zajistí komparabilitu těchto kódů napříč všemi zeměmi. Kódování probíhá vždy na národní úrovni. Jedním z příkladů otevřené otázky je položka z žakovského dotazníku zjišťující zaměstnání matky žáka. Žák uvádí nejen název konkrétního zaměstnání, ale v následující otázce dále upřesňuje, co jeho matka v zaměstnání dělá. To má napomoci přesnější interpretaci a správnému zařazení v průběhu kódování¹⁶. Na obdobném principu je založena otázka zjišťující zaměstnání otce a také otázka, ve které žák uvádí, jaké zaměstnání bude mít podle svého názoru ve třiceti letech.

Obrázek P3.4 Příklad kódování povolání z žakovského dotazníku dle mezinárodní klasifikace ISCO 08

Zaměstnání	Co v zaměstnání dělá	Kód ISCO
Učitelka	Učí žáky na střední škole.	2330
Geolog	Zkoumá typy kamenů.	2114
Překladatelka	Překládá agenturou poslané články.	2643
Zahradnice	Stará se o kytky a stromy na zakázku.	6113
Starostka městské části, politik	Stará se o žádosti a problémy v obci.	1113
Strojní inženýrka	Stará se o zásilky, objednávky diod.	2144

Stejně jako data z žakovských testů matematické, přírodovědné a čtenářské gramotnosti jsou i data z kontextuálních dotazníků nejprve zpracovávána centrálně – provede se jejich čištění, které zahrnuje např. jednotné překódování chybějících hodnot apod. V této fázi jsou rovněž vytvořeny některé nové proměnné, např. stratifikační proměnné mapující strukturu výběrového souboru dané země, váhy, škálové proměnné aj. Data z jednotlivých kontextuálních dotazníků jsou poté poskytnuta zúčastněným zemím ve formě mezinárodních databází¹⁷.

Na základě mezinárodních databází byly v českém národním centru PISA připraveny datové soubory obsahující pouze informace o českých žácích, učitelích a školách:

Žakovský datový soubor

obsahuje identifikační proměnné (např. CNTSTUID), veškerá data z žakovských dotazníků, tj. žakovského dotazníku (ST005Q01TA až ST078Q11NA) a ICT dotazník (IC001Q01TA až IC016Q07NA), odvozené proměnné a škály (např. HISCED), žakovské váhy (W_FSTUWT a W_FSTURWT1 až W_FSTURWT80) a proměnné reprezentující výsledky žáků v testech matematické (PV1MATH až PV10MATH), čtenářské (PV1READ až PV10READ) a přírodovědné gramotnosti (PV1SCIE až PV10SCIE).

¹⁶ Povolání jsou kódována na základě národní Klasifikace zaměstnání, která přímo vychází z mezinárodního standardu ISCO (International Standard Classification of Occupations).

¹⁷ Mezinárodní dotazníkové databáze jsou veřejně dostupné na webových stránkách OECD: <http://www.oecd.org/pisa/data/2015database/>